

sina misstag.

Föröfrigt har hvarje utmärkt författarinna ett specielt anspråk på skonsamt bedömande, då hon slutar med tendenser sådane som mamsel Bremers. Schillers ord:

»Manche zwar haben geherrscht durch des Geistes
Macht und der Thaten;
Aber da haben sie dich, höchste der Kronen,
entbehrt».

gälla främst om de utmärkta författarinnorna. De hafva icke derföre kommit till de nya teorierna om qvinnans samhällsställning, att de 10
bättre än andra qvinnor skulle inse den närvarandes lyten. Utan det har skett derföre, att de hos sig sjelfva sakna medvetandet om qvinnans egentliga makt, och nu begära ett nytt samhällsskick, i hvilket de tro sig denna makt förutan kunna hinna ett högre erkännande såsom qvinnor. Att detta icke är möjligt, det hindrar det egoistiska i detta deras sträfvande dem att inse; och häri består deras förvillelse. För mindre pris kan den högre litterära utmärkelsen af en författarinna icke köpas. Ty hon kan icke på en gång dela mannens arbete och ära och njuta af qvinnans triumfer. Men de senare vill hon icke umbära. Hon slutar 20
derföre med att finna verlden förvänd och tror, att båda väl skola låta förena sig, endast mannens värf i allmänhet förklarar vara äfven qvinnans tillhörighet. Det är nemligen sin undantagsställning, hon anklagar för, hvad som brister henne i rent qvinlig lycka. Man behöfver för att härom öfvertyga sig blott något litet hafva läsit en madame Stael's och Dudevants' skrifter eller historien om deras lif, en historie, som repeteras äfven hos stjernor af andra rangen, hos en lady Morgan, Blessington m. fl. Endast de qvinnor, som utan anspråk skänkt verlden sin andes gåfvor, men blygsamt undandragit sig dess hyllning, hafva för sig behållit den bättre delen, sin qvinliga lycka.

I grunden är detta den gamla historien om striden mellan uppoffringen och njutningsbegäret. En man kan arbeta för efterverlden och för historiens ära. För qvinnan är det svårare att uppoffra stundens erkännande; ty hennes makt ligger i det närvarande, i 30

»der Gegenwart ruhigen Zauber».

Vill hon ingå på den lifvets strid, som tillhör mannen, må hon bereda sig, att af historiens genius få samma svar som han:

»Wer dieser Blumen eine brach, begehre
Die andre Schwester nicht.
Geniesse, wer nicht glauben kann! Die Lehre 40
Ist ewig, wie die Welt. Wer glauben kann *entbehre!*
Die Weltgeschichte ist das Weltgericht».

J. V. S.

74 M. A. CASTRÉN'S GRUNDZÜGE EINER TUN- GUSISCHEN SPRACHLEHRE NEBST KURZEM WÖRTERVERZEICHNISS.

IM AUFTRAGE DER KAISERLICHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN
HERAUSGEGEBEN VON ANTON SCHIEFNER. S:T PETERSBURG 1856. 50

Litteraturblad n:o 11, november 1856

Vi hafva här åter ett nytt minnesmärke af den hädangångne utmärkta landsmannens omfattande forskningar.

Det var på sina resor i Irkutska gebitet i Sibirien, i trakterna mellan Nertschinsk och Kiachta, som Castrén kom i en längre beröring med Tunguserna, af hvilka han dock redan på färden till Turuchansk anträffade åtminstone en stam. Forskningar i deras språk anställde han likväl först vid det förrnämnda sammanträffandet. De gällde tvenne stamdialekter, kallade den Urulginska och den Manikowska. Enligt hans egen anteckning i det efterlemnade manuskriptet är undersökningen rörande den senare dialekten »fullkomligt pålitlig», medan han synes icke hafva haft tillfälle att tillräckligt noggrannt undersöka den förra. Båda dialekterna hafva enligt D:r Schiefners intyg rönt starkt inflytande af Burätiskan, jemte hvilket språk Tungusiskan hörer till den Mongoliska språkfamiljen.

Tungusiskan hörer således icke till den språkfamilj, den Finska, eller vidsträcktare fattadt den Ural-Altiska, såsom Castrén kallade den, hvilken utgjorde hufvudföremålet för hans undersökningar. Då han likväl önskade lära känna dennas förbindelser med den Mongoliska, omfattade han det erbjudna tillfället att studera nämnda tvenne språk, isynnerhet, som dessas grammatik ännu icke af någon före honom blifvit bearbetad. Äfven Castréns Tungusiska grammatik är således det första försöket till utredande af detta språks bygnad. Hvad man förut egt skriftligen upptecknadt af detsamma, utgöres blott af några ordföreteckningar, såsom det synes, fattigare än den nya förteckning Castrén tillagt.

Det kan kanske intressera någon läsare att se ett par prof ur detta så obekanta språk. Vi meddela dem, så godt sig göra låter med begagnande af blott latinska bokstäfver. De kursiva utmärka egendomliga ljud, som äfven skrivas med egna språktecken:

Deklinationsexempel.

30		<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
	<i>Nom.</i>	Bira (flod)	Biral
	<i>Gen.</i>	birangi	biralngi
	<i>Dat. (Loc.)</i>	birado	birald
	<i>Acc.</i>	birawa	biralwa
	<i>Abl.</i>	biradok	biraldok
	<i>Instr.</i>	biradschi	biraldschi
	<i>Comit.</i>	biranon	biralnon
	<i>Prosec.</i>	birali	biraldoli.

40 *Konjugationsexempel.*

	<i>Indicativus</i>	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
	<i>Presens</i>	1. Anam (jag stöter)	Anarawon
		2. anandi	anarason
		3. anaran	anara
	<i>Perfecium</i>	1. anatsaaf	anatsaawon
		2. anatsaas	anatsaason
		3. anatsaa	anatsaatin

Personalpronomina äro:

50	Bi (jag)	Bu (vi)
	Si (du)	Su (J)
	Nongan (han)	Nongar (de)

Lokal-adverbier äro t. ex.

<i>Dat.</i> Irtiki (hvert)	Ärtike (hit)	Tartiki (dit)
<i>Loc.</i> Ilaa (hvar)	Älaa (här)	Talaa (der)
<i>Abl.</i> Irgit (hvarifrån)	Ärgit (häriifrån)	Targit (derifrån)

I ögonen fallande är det Finska språkens liknande antalet af kasus. Verbernas personaländelser torde vara lika svåra att förklara som i Finskan. Prepositioner har Tungusiskan egentligen icke utan postpositioner, äro kasus af någon stam, såsom de anförda Ortsadverbierna:

<i>Dat.</i> bargiiski	till	10
<i>Loc.</i> bargiilaa	på andra sidan.	
<i>Abl.</i> bargiigit	från	

medan andra i ändelsen närmare öfverensstämman med Nomina t. ex.

Dat. dagado, *Abl.* dagadok, *Prosec.* dagali.

D:r Schiefner har bifogat ordsamlingar af herrar Middendorff, Spassky och Gerstfeldt samt ett par språkprof meddelade af den förstnämnda, deribland följande af en Tungus improviserade poetiska utgjutelse på kamratens uppmaning: »Ahii hygooko!j!» d. ä. besjung en qvinna!

Derbakiinin tumulkulmo turunjgaatiw,
Säkaanin antsch'andun damarenjgaatiw,
Chalkaptunnin damarenjgatiw,
Nylinnin namarutschinjgatiw.
Ukunduunin sobdontunnun kumlutschinjgaatiw,
Handrinnin ookaanam dahitschitschinjgatiw!

En sång, som säkert skall läras utantill af hvarannan ung man, då han får veta dess betydelse, hvilken här återgifves för poesins vänner icke för filologer:

Jag virat mig som bindel kring din panna,
Som örring smög mig intill dina kinder,
Som bröstsköld tryckte jag mig mot ditt hjerta,
Som klädning slöt jag mig intill dig nära,
Och armen sträckte jag kring dig som gördel;
Och tedde mig uti din klädnings fransar!

Detta torde för läsaren vara nog af Tungusiska, ehuru medgifvas måste, att den Tungusiska poesin har sina sidor.

Af den på Tyska utgifna samlingen *Nordische Reisen u. Forschungen von D:r M. Alexander Castrén* utgör närvarande band det sjunde. De föregående äro:

1. Versuch einer Ostjakischen Sprachlehre nebst kurzem Wörterverzeichnis.

2. Reiseerinnerungen aus den Jahren 1838–1844.

3. Vorlesungen über die Finnische Mythologie.

4. Grammatik der Samojedischen Sprache.

5. Wörterverzeichnisse aus den Samojedischen Sprachen.

6. Reiseberichte u. Briefe aus den Jahren 1845–1849.

Under tryck äro:

8. Versuch einer Burjätischen Sprachlehre nebst kurzem Wörterbuch.

9. Ethnologische Vorlesungen über die Finnischen Völkerschaften.

10

20

30

40

50

Ännu har man att vänta utgifvandet af Castréns Tatariska Grammatik genom S:t Petersburgska Vetenskaps-Akademiens försorg. Uppdrag dertill hade professor Kellgren åtagit sig. Hans förtidiga död hindrade fullgörandet deraf; och redigerandet har derföre nu öfvertagits af annan man.

Så torde återstå Jeniseisk-Ostjakiska grammatiken m. m., hvars utgifvande i saknad af nödig insigt för dess redigerande måste öfverlemnas åt framtiden, och Samojediska m. fl. Sagor och Sånger.

De Ethnologiska föreläsningarne tryckas i Svensk upplaga på universitetets bekostnad.

J. V. S.

75 KANDIDATEN AUG. AHLQVIST'S RESOR.

Litteraturblad n:o 11, november 1856

Ehuru Hr Ahlqvist beskriver sina resor i bref till Suometar, det blad, hvars grundläggare och första redaktör han var, innehåller dock denna beskrifning inga närmare underrättelser om den resandes forskningar och dessas resultat. Både af sådan anledning och för att tillika gifva den läsande allmänheten en mera sammanträngd öfversigt af resans fortgång, än den ur spridda bref kan hemtas, har Red. begagnat det benäget medgifna tillfället, att ur Hr A:s officiella reseberättelse till Akademiska Konsistorium göra ett sammandrag, som här meddelas. Reseberättelsen, på Finska språket skrifven, kommer att i dess helhet aftryckas i tidskriften Suomi.

Det torde vara läsaren känt, att universitetet har ett af dess dåvarande Högre Kansler, Hans Majestät nu regerande Kejsaren, anslaget resestipendium om 2 500 Rubel Silfver, som på Konsistorii förslag af Kansler bortgifves åt sådana unga vetenskapsmän, hvilka under föregående vistelse i Ryssland inhemtat kännedom om Ryska språket. Hr Ahlqvist, hvilken genom sina tidigare forskningsresor i Ingermanland och Estland och i sammanhang med dessa en längre tids vistelse i S:t Petersburg uppfyllt detta vilkor, erhåll i början af året detta Alexanders-stipendium sig tilldelt och reser nu, för att lära känna de Finska folk's språk, hvilka finnas bosatta i Europeiska Ryssland i trakten af Ural och i Volga floddalen.

För korthetens skuld införa vi den resande sjelf berättande, ehuru, enligt hvad antydt blifvit, det icke sker i Reseberättelsens ord.

Herr Ahlqvist slutar med anföranden om Tschuwaschernas sånger och exempel på dylika, samt med en härledning af folkets namn, enligt hvilken detta skulle betyda: de vid vattnet boende. Underrättelser angående språket vill Hr A. meddela nästa gång. Från Kosmodemjansk, derifrån berättelsen är daterad den 6 Oktober, ville han begifva sig till Tscheremissernas boningsplatser, för att studera detta folks språk. Det är känt, att Herr A. tidigare, än hans afsigt var, återvänt till Kasan, i följd af något misstag med penningeremisserna. Nästa reseberättelse kan motses i April månad nästa år, emedan enligt reglementet för resestipendium, Hr A. åtnjuter, sådan berättelse bör af stipendiaten afgifvas hvarje halfår.

J. V. S.